NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako **sredo** in **saboto**. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v saboto 4. augusta 1855. List 62.

Od češpljevega drevja,

njegov slabi stan, vzroki tega in kako jih odverniti.

(Dalje.)

Že smo omenili, kako se večidel izrejajo nove češpljeve drevesa — namreč po izrastkih iz korenin. Tako ravnajo večidel po kmetih. Tako izrejevanje je pa zoper natoro drevja, in tudi za rast češpelj ni dobro.

Ako se češpljevo drevo tako izreja kakor natora njegova terja, ne nareja nobenih izrastkov. Korenine češpelj poganjajo izrastke le takrat, če so bile z matiko, plugom ali kakor koli poškodovane in ranjene ali če drevo nima prave lege, in toliko več poganjajo izrastkov, kolikor večkrat so na rečeno vižo škodo terpele in kolikor več se mu je že tacih izrastkev za presajenje vzelo.

Izrastek ostane pri maternem drevesu delj časa, 3 ali 4 leta, in tačas in dokler se ne presadí, dobiva svoj živež večidel od matere, — to pa slabí mater samo. Mladi izrastek jemlje sicer le malo redivne muzge iz maternega drevesa, al kolikor večji in močneji prihaja, toliko več je potrebuje. Res je sicer, da postransko drevesice kmalo požene svoje lastne korenine, al ono stojí s temi svojimi koreninami na koreninah in zraven korenin maternega drevesa, in mu je tako le v škodo. Razun tega pa raste tudi tista korenina, po kteri je mladič z materjo zvezan, in tedaj mu doteka toliko več muzge od maternega drevja, kolikor več mu je že dotekalo prec takrat, ko je iz matere izrašati začel.

Če, prijatel, pazljivo pogledaš po kakošnem vertu, kjer je veliko češpljevih dreves, boš zapazil cel gojzd tacega izrašenega češpljevega drevja. Dostikrat nahajaš gosto germovje tacih izrastkov, kteri rastejo, kakor se jim poljubi, — gospodarju ni mar za to: ali so v škodo ali v korist. Ali je po takem čuda, da naše češplje čedalje bolj hirajo in slabijo? — saj imajo ravno toliko odertnikov okoli sebe, ki jim izpivajo muzgo, kolikor se terpí izrastkov iz korenin!

Poglejmo zdaj te koreninske izrastke same: ali je moč, da iz njih izrastejo močne in zdrave drevesa? ali bojo iz korenin korenjaki? Res je, da češplja prav rada poganja korenike, — al izrastki vendar ne delajo dosti močnih korenín, ker se zanašajo na muzgo materno, s ktero so po koreninah v zvezi. Tikoma maternega debla in na koreninah in zraven korenin tega stoječ, vendar ne more izrastek obilih in močnih korenin pognati. Razun tega overa njegovo rast tudi nad njim stoječa krona maternega drevesa; od ene strani ga zatiruje, da ne more dosti visoko rasti, — od druge pa mu ne dohaja živež iz zraka, kolikor ga sicer drevo dobiva, ki ne stojí pod krilom druzega. Posebno slabo pa se godí takim postrancom, če okoli drevesa raste gosta trava. Postranske veje se jim obrezujejo zdaj prezgodaj, zdaj prepozno. Jih h kolu privezati, nihče ne misli, naj visé na desno ali na levo ali kamor koli. Kadar se presajajo, še ni nobenega sledú od lepega veršiča (krone). Kaj če biti iz tako zanemarjenih pankertov!

Še huje se mu pa godí, kadar je tako drevo presajeno, če se to nemarno opravi in je izrastek vajen bil, večí del svojega živeža od matere dobivati. Če že ljudém ni dosti mar za to, da bi hruškam, jabelkom in češnjam skopali dosti prostorne, to je, široke jame, jim je pri češpljah še manj mar, zato, ker se tako drevjiče lahko in dober kup dobiva, in toliko manj se ljudém vredno zdí, da bi ga pridno oskerbovali. Ravno tako malo skerbé gospodarji za boljšo zemljo v jami, kamor presajajo češplje, in da bi okoli drevesa potem vsako leto okopavali zemljo, jim še na misel ne pride. Na to vižo pa ni mogoče, da bi mlado drevo čversto rastlo, zlasti če je že hiravec po materi svoji.

(Konec sledí.)

Nasadba in reja hrastovega drevja.

(Konec.)

5. *Sekanje hrastov.*

Hraste je treba sekati, kakor hitro le malo še dorašajo in kakor berž se vidijo znamnja, da z njimi gré h koncu, postavimo, če začnejo bolehati, če njih skorja razpokne, če se rak, vred itd. na njih kaže. V takih okolišinah naj se ne gleda na njih starost, ne na njih jakost. Takošen hrast je star, če ima tudi še le 50 let; drugi zamore pa v 160. letu še ne prestar biti. To izvira od podnebja, od zemlje in od tega, kako vlastnik gospodari s hrastovjem svojim.

Da posekane stare debla ne gnjijejo hitro, so nekteri svetovali, naj bi se pokrilo s perstjo drevo, koj ko je posekano bilo, in to 2 do 3 pavce na debelo. Skazalo se je to tudi zares prav hasnjivo.

6. *Lupljenje hrastove skorje.*

Vsi hrastovi deli imajo v sebi neko strojilo, to je, neko zagatno in stežočo stvar, kteri se pravi tanín. Posebna lastnost tega tanína je, da se rad z živalsko nitko edini, da tako limec, kterega una v sebi ima, neraztopljiv postane. Nar več tanína je pa v hrastovi skorji in posebno v skorji mladih hrastičev; zatorej imajo tudi skorjo mladega drevja za bolj pripravno, da ž njo kože strojijo.

Še več tanína imajo pa v sebi šiške (Galläpfel), ktere dobivamo navadno od izhodnih dežel, posebno iz Perzije. Te so vendar nam predrage; zatorej rabijo naši strojarji še zmiraj hrastovo mlado ali staro skorjo.

Lupijo naj pa ljudjé hraste, ko je drevje v polnem soku, to je, mesca maja. Dobra skorja mora enakolična, čversta in svetla biti. Ako bi hraste posekali koj, ko so bili olupljeni, poganjajo štori iznova še tisto leto; če pa delj časa ostajajo debla v zemlji, so že gnjile, ko jih posekajo.

Cena skorje, kakor tudi olupljenega lesa je različna po deželi in okolici. Včasih in po nekterih krajih se za skorjo hrastovo več dnarja dobí, kakor za hrastovino, od ktere je ona bila olupljena.

Tudi oglje hrastovo je po mnogih skušnjah, razun bukovega oglja, nar bolje izmed vsega druzega. Tedaj je po vsem tem, kar smo od koristnosti hrastovega drevja povedali, to-le gotovo in vredno, kar naj si umni kmetovavci dobro zapomnijo:

Kjer koli je zemlja ugodna hrastoreji, naj se redí hrastje ali za nizko hosto, ali na visok gojzd: kajti iz hrastovja izvira največi dobiček. J. Š.

Ozir po domačii.

Rudnik v Knapovši pod sv. Katarino.

(Konec.)

Ker je gosp. Werham kmalo potem v Hrastnik na Štajarsko šel, da je vodstvo prevzel v tisti jami, kjer premog kopljejo, je družba sama po Lürzerovem svetu in svojih rudokopih kopala naprej, dokler je na 336.⁰ leta 1851 tako srečna bila zadeti na svinčeno rudo in sicer takole: Zvečer pred sv. Barbaro je kopal le še en knap v prednem delu glavnega predeha na 336.⁰, kar se posveti svitla svinčena ruda; on pové to berž ogledu gosp. Kompošu, ki nemudoma vzame še 3 knape v jamo seboj, da grejo gledat kako in kaj. In ker so res našli, česar so iskali, je veselega serca rudokopom delapust oklical in pa na mestu sreče postavil sv. križ. Potem se verne s tremi rudokopi — al komaj so bili odtod kakih 20 sežnjev, zasliši strašen ropot — vderla se je zemlja na onem mestu, kterega so komaj zapustili. Gosp. Kompoš zavpije: „bežite kar morete, voda pride, da ne utonete!“ In vsi odidejo nevarnosti, ker černa voda se je res kmalo vlila po jami kakor je visoka bila, in derla je skor skozi 2 uri iz vdertije tako silno, da je vse seboj plavila kar je medpotoma našla: dile, kamnje, rudo itd. Drugi dan — na dan sv. Barbare— popoldne, ko je jenjala podzemeljska povodinj, gré gosp. Kompoš z nekterimi knapi v jamo — in kaj zagledajo? Čez 2000 centov rude s kamnjem zmešane je ležalo pred njimi in skor 3 čevlje debela rudna žila je bila odperta. Pervo je bilo, da so kupe rude in kamnja iz jame spravili, potem pa kopati začeli, kjer so se jim pokazali dolgo dolgo iskani zakladi svinca, ki se kažejo ne le 90⁰ po ravnem, temuč tudi 13⁰ na globoko.

14letne stanovitnosti je treba bilo, da je v podzemeljski tamoti zasijalo sonce veselega upanja, in poterdilo se je tudi tukaj „kdor išče, najde“. Našlo se je dosihmal že toliko bogate svinčene rude (v 100 funtih rude okoli 70 do 73 funtov svinca), da je družba, zanašaje se na blagoslov božji, lani začela poslopja za pèhanje, zmivanje in topljenje rude kakor tudi pohištva za vodja in rudokope zidati. Letos je bilo vse to končano in sicer tako čedno in lepo, da je veselje viditi celo to napravo. Ker pa blagoslov le od zgoraj pride, je družba prosila gosp. sorškega fajmoštra, da po cerkvenem obhajilu v nedeljo 15. julija so slovesno blagoslovili novo rudarijo. Priča te slovesnosti je bila večina deležnikov, mnogo druzih povabljenih gospodov in gospej in z zvedenim gosp. vodjem Zemlinskim vsi rudokopi in sploh vse možtvo in ženstvo, ki si kruh služi v ti rudarii in kterih skupaj je blizo 160. Po duhovni slovesnosti je gostila družba povabljene goste s prijetnim kosilom, pri kterem je vse prav židane volje bilo. Marsiktera napitnica je donéla med kosilom. Vsem deležnikom sicer gré hvala, da se niso oplašili pred večletnem „daj! daj!“ — naj večja pa gré gospodoma Kosu in Malnarju, ktera sta poganjala voz, da ni obstal, in premagala mnogo ovér, ki se vsakemu takemu početju nasproti stavijo, dokler ni na svetlem, kar blagodarna mati stvarnica skriva v nedrii svojem.

Ozir po svetu.

Vineta, severne Benetke.

(Konec.)

Od stare dogodivščine tega mesta malo vémo. Al to vémo, da je v 9. stoletji najmočneje, najbogatejše in naj bolj ljudnato mesto vse severne Europe bilo. Tergovina vabi semkaj zmes ljudí od vsih straní sveta. Semkaj so vozili Gerki in drugi narodi svoje blago. Prebivavci tega mesta niso tergovali samo z bližnjim Angležkim in Francozkim, ampak celó s Carigradom, ter so tako prikupcevali toliko bogastva, da so si še navadno hišno orodje iz srebra in zlata napravljali. Luka (pristanišče), ki se je v sredi mesta nahajala, tako je prostorna bila, da je v nji z lahkoma po 300 bark ostajalo. To luko, ki se zdaj jamensko jezero imenuje, sta vezala z morjem dva terdna zidova, čez ktera se je razpenjal most v podobi velikih vrat, in železna rešetka, spuščana od morske straní, ga je zaperala. Na sredi mesta je stermel stolp, v kterem je bila orožnica, z vsakoverstnim orožjem obilno oskerbljena za obrambo luke od morskih razbojnikov. Vrata volinske so bile vse z pozlačenim bronom pokrite, toraj je mesto v blesku sonca odsevalo, ko da bi bilo vse iz zlata. Na južnih vratih je ležal lev iz brona, silne velikosti, kakor čuvaj mesta. V njega sredi pak je stal lep grad, postavljen na zvišan grič, okoli kterega so se verstile druge stavbe, ponosite in drage, posebno hramovi bogov, z ukusnimi slikami in kipovi okinčani, srebra in zlata bliskajoči se.

V to dobo spada tudi ustanovljenje glasovite Hanse, to je, družtva za varstvo severne tergovine. V to družtvu so stopile vse severne mesta; njemu se ima Nemško za svojo tergovino zahvaliti.

Toliko bogastvo in blagostanje Volinjavov zbudí pa pri sosednih narodih sovražtvo in plenoželjnost. Posebno veliko so terpeli Slaveni od Normanov, to je, ljudí od severa, kamor spadajo Danci, Švedi in Norvegi. Po dolgem bojevanji in mnogokratnem brezvspešnem napadovanji zažgejo Danci 1177 pod kraljem Valdemarom to mesto in ga do tal poderejo.

Vprašal bodeš, prijatel, kje je dan današnji nekdaj tako sloveča Veneta? Kjer je tadaj slavno mesto svojo ponosito glavo proti oblakom vzdigovalo, stojí danas mali terg s 3200 prebivavci; — kjer so nekdaj velike z dragocenim jantarom in drugim blagom naložene barke jadrale, dandanašnji se siromašni ribči v tesnih čolničih za vsakdanji kruh trudijo; in tisti grič, kjer se je nekdaj grad v srebru in zlatu lesketal, je zdaj s kopinami zarašćen.

Vse je minulo. — S.

Čertice iz življenja rajnega ruskega cara Nikolaja I.

I.

Sploh se pripoveduje o pokojnem caru Nikolaji mnogo značajnih čertic, kakor se je tudi nekdaj pripovedovalo o austrijanskem cesarji Jožefu II. in cesarji francozkem Napoleonu.

Med drugim se od rajnega Nikolaja pripoveduje, da se je posebno rad nepoznan pridruževal med različne verste ljudstva. — Enkrat, sprehajaje se po eni glavnih ulic Petrograda, vidi iz neke gostivnice stopiti mladega oficirja, ki, ravno od kosila pridši, je veselo domačo pesmico krožil in s posebnim slajom svojo smodko puhal. Car, kteremu je veseli obraz in obnašanje mladenča dobro dopadlo, ga pozdravi po vojaško in mu priljudno reče: „Gotovo še ni dolgo, kar ste v Petrogradu, gospodine?“ — „Uganili ste jo — odgovorí častnik — pa po čem sodite to?“ — „Po tem, ker smodko puhate in še ne veste, da je to po ulicah mestnih prepovedano“. — „Kaj ni dovoljeno? Serčno se vam zahvalujem, da ste mi povedali“. To izrekši, hoče mladeneč smodko proč vreči. — „Ni treba tega — reče car — če jez z vami grem, že smete brez skerbí pušiti“. — Car ga prijazno spremlja po ulicah Petrograda in posebno ljubeznjivo se ž njim razgovarja. Oficirju se sicer nekako čudno pozdeva, da ljudje z nenavadnim spoštovanjem njegovega spremljevavca pozdravljajo, al da bi to car bil, bi ne bil nikdar mislil. Čez dolgo prideta memo neke knjigarnice in tù ponevedoma vidi v izložbi podobo carovo. Zdaj še enkrat dobro pogleda spremljevavca svojega in vès

osupnjen reče: „če se ne motim, me je sreča došla, da s memgovoriti z milostljivim carom svojim?“ — „Da! ravno ž njim“ — odgovorí priljudno Nikolaj — pa bodite zastran tega brez skerbí in dobre volje; le to vam svetujem, da ste v prihodnje, kar tobak zadene, bolj skerbni, ker to se ne primeri vsaki dan, da bi imeli cara poleg sebe, ki bi vas varoval pred policijo“.

II.

Bilo je v pozno noč nekega zimskega večera, ko gré car Nikolaj memo neke glavne straže v Petrogradu, in želječ viditi, kaj se v stražnici godí, stopi tihoma k oknu. Oficir, ki je tù ravno službo imel, je slonel za mizo in dremal, vendar pak je bil popolnoma službeno opravljen in oborožen. Car velí vojaku, ki je ravno na straži stal, naj ga noter spusti. Pridši v stražnico vidi na mizi ležati listeč papirja, kterega je bil oficir, preden je zadremal, takole opisal: „Moji stroški in moji dohodki. Stroški: stanovanje in hrana 2000 rubljev; obleka in druge potrebe 2500 rubljev, dolgovi 3000 rubljev, moji materi 500 rubljev; skupaj 8000 rubljev. Dohodki: letno plačilo in drugi stranski dohodki 4000 rubljev. Ostane tedaj dolga 4000 rubljev. Kdo ga bo plačal?“ Tako se je glasil konec računa. — Oficir je bil menda o premišljevanji tega zadremal, ker še vedno je deržal peró v roki. — Car se mu približa, in ker spozna v njem enega nar hrabrejših častnikov svoje garde, vzame lahno pero iz njegove roke in pod omenjeno vprašanje zapiše: „Car Nikolaj“. — Potem tiho odide.

Lahko si vsak misli, kako se oficir začudi, ko se prebudí in bere odgovor na svoje vprašanje in pa podpis carov.

Zjutraj zarano mu prinese adjutant 4000 rubljev in listeč od cara, v kterem mu veleva: naj tudi v prihodnje služi verno svojemu caru, in skerbí tudi zanaprej za svojo ljubo mater! Po „Neven-u“ J. Levičnik.

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Pole v Istrii. K. Akoravno se ni tukaj nič posebnega zgodilo, vam vendar pišem, da s tem oznanim, da še živim. Čudno oznanilo, kaj ne? Ali, bodi Bogu milo! dan današnji je že taka, da pervo vprašanje je: ste li zdravi, se ni vam in vašim še nič žalega primerilo? Dosihmal nam je še prizanesla nemila kolera; 8 oseb je sicer obolelo, pa je vendar le ena (žena) umerla; zdaj pa se ne sliši nič več od bolezni; Bog daj, da bi se ne slišalo nikoli in nikjer. Tolažimo se tukaj s tem, da je ta kraj merzlici podveržen, da tedaj kolere ne bo sem, ker pravijo, da dveh ravnočasnih bolezen v enem kraji skoraj nikoli ni. Po ulicah pa kurijo ogenj z brinjevim lesom vsak večer, in s tem zrak čistijo. — Kar se letine tiče, vam povém, da žita ni toliko, kakor se ga je vpervič kazalo, ker hitra gorkota in suša po poznem mrazu ni pripustila, da bi bilo žito dobro plenjalo; turšica pa še precej lepo kaže, zernja bo vendar le malo in tudi drobno bo; oljka ne bo dala nič ali pa prav malo pridelka, in grojzdja se je tudi v več krajih plesnjina prijela. Nekteri so poskušali grojzdje varovati bolezni s polivanjem limove vode; izperva je to prav dobro storilo, pa le za malo časa, ker plesnjina se je spet prikazala na ravno tistih tertah. Druzega sadja je bilo dozdaj še precej veliko, pa le malo kdo ga vživa, ker se vsak bojí kolere. — Tukaj bodo ravnali veliko redovno ladijo (bo perva bolj važna barka narejena v Poli); v Terstu se menda ravnate že dve, in v Benetkah tudi dve; vidite tedaj, da naše mornarstvo bo od dné do dné bolj mogočno. — Kar sem vam že večkrat oznaniti hotel, vam povem zdaj, da tukaj imamo gostivnico, imenovano: „k štirivoglatnem krogu“ (alla quadratura del circolo), ker kerčmar Benedetto Ferro iz Dinjana pravi, da je razvozlal veliki račun in iznajdel v krogu štiri vogle. Poslušati ga je važno v marsikterih zadevah. Ko sem ga vprašal, kako se je te visoke računske misli prejel, mi je odgovoril: „En Bog je, in na svetu ni nobenega oddelka, ampak vse je enota“ (v' è un dio, e nel mondo pure non esiste veruna parte, ma tutto è unita). Ta lepa, visoka in razumljiva resnica, mi je pravil g. Ferro, me je peljala v mojih mislih naprej, da sem se letil preiskave in jo doveršil (?). Račun je poslal v Pariz akademii, in pravi, da do konca letošnjega poletja mu bo dan odgovor, in mu bo povedano, ali je znajdba poterjena ali ne. Kadar govorí, ga človek radovedno posluša, pa ubogi revež je; bil je poprej precej premožen tergovec v Terstu; kar je pa računiti začel in začel pisati „Sonette o Bogu“, so po štacuni gospodarile miši brez mačke, da je mogel štacuno zapreti. Žena njegova je, se mi zdí, Ljubljančanka.

π. Iz Marburga 31. julija. Danes smo sklenili na latinskih šolah šolsko leto. Šolarjev je bilo na gimnazii 183; po maternem jeziku: 75 Slovencov, 74 Nemcov in 34 utrakvistov, to je, takošnih, kterih očetje in matere doma govorijo nemški in slovenski. Sicer so ti utrakvisti tudi Slovenci, vendar se štejejo iz neznanih uzrokov med utrakviste. Vendar naj nikdor ne misli, da so zatega voljo krivoverci ali pa iznevereniki. Mladenči so se pridno učili; v enem odredu sta med 42 šolarji samo dva drugi razred dobila, 12 pa pervi z odliko. Tudi slovenščine so se pridno učili učenci šesterih razredov, v sednem so se učili jezik ilirski in v osmem staroslovenski. Sklenili smo šolsko leto prav svetečno. Svetečnost se je začela z glasnim korom, in dijaki so pokazali, da so verli pevci. Po pesmi je stopil dijak Franc Jüttner, Marboržan, na katedro in je izverstno po nemški deklamiral lepo pesem Anastazija Grüna „Kaiser Max auf der Martinswand“. Potem so trije Slovenci deklamirali in sicer abiturient J. Šuman po latinski Horacijevo odo „Odi vulgus profanum et arceo“, — J. Fras pa po nemški Šilerjevo veličastno pesem „die Glocke“. Kar pa je slovensko serce naj bolje razveselilo, je bila slovenska deklamacija sedmošolca A. Stajnka, kteri si je za predmet izbral „Ibikove žerjave“ od preslavnega našega Koseskega tako izverstno poslovenjene. Te prikazni še do letos nismo doživeli; zato hvala gosp. ravnatelju gimnazija in vsim učiteljem, da so tudi sramožljivi slovenski modrici odperli pot v sveto vežo višjih véd, v kteri ste dozdaj le Atena in Minerva se šopirile. Govornik se je dobro obnašal, in vidili smo nekega starega duhovnega gospoda veselja se jokati, kteri so slučajno v mesto prišli in pri tej svečanosti nazočni bili. „Tega pač nisem mislil doživeti“ — so djali — „da ravno v tej hiši se bode kadaj slovenska beseda častila, kjer sem jaz pred 40 leti klečati mogel iz samega tega uzroka, da sem s součenci po slovenski govoril“. Prav izverstno je tudi svojo nalogo rešil dijak Fras, kteri je Šilerjevo pesem „die Glocke“ deklamiral. Kdor jo zna, vé, da ni lahka. Razun tega je še en Slovenec, abiturient Lilek dobil dragoceno sreberno svetinjo utemeljeno od nekdanjega profesora na gimnazii marburžkem dr. Wartinger-ja za takega dijaka, kteri si je nar bolje prilastil znanost gerškega jezika. Pričijoči pa so bili pri tej svečanosti gosp. okrajni predsednik V. Ričel, g. okrajni dekan in dosti druzih uglednih gospodov in gospej. Po dokončani svečanosti pa so učenci vsi nadušeni zapeli „cesarsko pesem“. Slovenska mladež je nadepolna, in blagor učiteljem, kteri jo lepo ohranjujejo za Boga, cesarja in domovino! Kako slovenščina napreduje v doljni realni šoli in tukajšnem vojaškem odgojišču, bodem Vam drugokrat pisal.

Iz Ipave 1. aug. —d— Novičar v 59. listu „Novic“ se hudo moti, ker terdi, da Ipava je popolnoma zdrava. Skonca se je kolera res ene tedne le v Ajdovšini in Šturji, kjer se je bila prec po Kresu začela, obotavljala, in je prizanašala nam drugim Ipavcom; 16. dan pr. m. se je pa nagloma prikazala na Lemoni poleg Terga in v Podragi, in se je razšla od tod v kratkem po celi dolini, tako da je menda zdaj tukaj ni soseske, v kteri bi jih mnogo za

to bolezen ne ležalo in bi jih več ali manj že tudi pomerlo ne bilo. Ni se ognila tudi visočejih prav zračnih krajev, kakor je Col, Planina, Erzel itd., nar huje pa se je, kakor se sliši, v Podragi vgnjezdila. — Ustjo, Planino, Erzel in Slap je 20. pr. m. tudi toča hudo zadela, ki se je od talijanske strani, pravijo, da od Vidma ali clo od Milana gor privlekla, in po svojem potu do naših krajev mnogo mnogo škode storila.

Iz Postojne 1. augusta. Od 1. julija imamo pri nas kolero; vendar jih je do danes, čeravno se je prec strašen hrup zagnal, le 29 umerlo, tedaj na dan eden. Sicer je pri nas res vse narobe; namesto da bi se ljudstvo tolažilo v nepotrebnem strahu, ni druzega glasú kot le glas od kolere in mertvaškega zvona, — in namesto da bi zdravniku, ki ima z bolnimi in zdravimi prestrašenci čez glavo opraviti, se olajšal o tacih okoljšinah težavni stan, se mu še le grené ure trudapolnega življenja. Kamor pride, sto vraž, sto misel, sto zdravil! Vsaka baba se vtikuje v ozdravljanje, vsak hvali drugo robo, eden to tinkturo, drugi to, in vsaka je bolja! Hvala Bogu, da nam ni poslal prehude bolezni, ker malokteri dan jih zbolí čez 3 ali 4, — al koliko ima zdravnik s temi opraviti, preden jim dopové pamet in premaga modrijane in mojstre-skaze, vraže in dobičkarijo, ki stoterno glavo molí iz tistih tinktur in špecifikarij, ki so plahim ljudém nasvetovane bile kot — gotovo zdravilo!! Res škoda v tacih okoljšinah za vse dobre svete in opominovanja skerbne vlade, — škoda za vsakega zdravnika, ki se pošlje kolero ozdravljat, — saj ima vsak že svojo tinkturo v žepu, na ktero se bolj zanaša kot na zdravnikovo pomoč *). In kar je pri vsem še naj bolj zopernega je pa to, da o koleri hoče vsaka baba zdravnik biti. Bog pomagaj! Mošus.

Iz Kamnika. 25. in 26. dan t. l. so bile tukaj šolske izpraševanja v pričo visokočastitega gosp. dekana, častite duhovšine iz mesta in tudi bližnje okolice in nekterih g. vradnikov. Pervi dan in druzega dopoldne so učenci tukajšne c. k. glavne šole pokazali, da častiti gg. frančiškani so jim verli učitelji bili in jim obdelovali ne le spomin, ampak tudi njih razum. Začetek in konec slednjega izpraševanja je bila kaka pesmica, ktero so učenci kaj soglasno in milo peli. Drugi dan popoldne je bilo izpraševanje dekličev. Mnogoverstni lepi izdelki pridnih rok so bili na mizi razpoloženi. Med učenkami so se posebne deklice druzega reda prav dobro obnesle. Keršanski nauk jim je tekel kot med, odgovori iz slovenske in nemške pismenosti in pravopisja so bili kaj gladki, odgovori iz računstva z mnogoimnimi številkami brez spodtikleja in tako gotovi, da jih je bilo zares veselje poslušati. To lepo vednost imajo učenke zahvaliti nevtrudljivemu gosp. Luku Dolencu, mestnemu kaplanu, kteri je prostovoljno in brez plačila skozi celo leto razun keršanskega nauka tudi druge nauke učenkam 2. razreda razlagal. Naj blagemu gospodu „Novice“ oznanijo očitno hvalo in zahvalo! — 30. julija so se prav slovesno delile darila naj pridnišim učencom in učenkam, kterim vsim kakor tudi pričijočim gospodom in gospém bo ta praznični dan še dolgo v blagem spominu ostal. Fr. Mladič.

Iz Ljubljane. Po družtvinih postavah mora vsak predsednik kmetijske družbe od cesarja poterjen biti. V letošnjem zboru je bil, kakor je našim bravcem znano, častiti gosp. Fid. Terpinc po preteku šesterih let vnovič za predsednika krajneke kmetijske družbe izvoljen in presvitli cesar so po sklepu 10. julija to volitev poterdili.

*) Hudo rano bi odkrili, ako bi povedati hotli: kdo je naj več kriv res presilne samolastne mazarije s tinkturami in druzimi zdravili. Kadar bo konec te nadloge, ki svet sedaj stiska, in bo čas prišel mirnega pretresovanja, bomo tudi o tem odkritoserčno besedo govorili. Vred.

Novičar iz raznih krajev.

Cesar so svojega brata Karola Ludevika izvolili za deželnega poglavarja na Tiroljskem, dozdanji tamošnji poglavar grof Bisingen pride v ravno ti službi v Benetke. — Ob novem letu bo nova penzijna postava za ces. vojake veljavo zadobila; po ti postavi prejmejo generali po dosluženih 50 letih celo izslužno plačo (penzijo), oficirji noter do polkovnika pa po izsluženih 40 letih, vsaka vojska se šteje za leto; vsako ranjenje v vojski velja za 10 let. — Že je oklicano, da se bo kmal veliko vojaških kónj prodalo, ki jih zdaj ne potrebujejo več v armadi. — Gotovo je, kar smo unidan povedali, da se bojo obligacije zemljišne odveze konec aprila prihodnjega leta izsrečkovati začele (verlosen). — Ukaz c. k. ministerstva nauka od 22. p. m. veleva, da se plačilo, ki ga dobiva kaka učiteljska udova, ne smé razpartovati na posamne hiše tiste občine ali soseske, v kteri je učitelj služil, ampak da se ji ima odrajtovati iz soseskine dnarnice, in le če ta ni zadostna, naj se, kolikor zmanjkuje, razdelí na sosesčane. — C. k. kresija v Berni na Marskem je ukazala vsim soseskam svojega okrožja, da to jesen ali spomladi prihodnjega leta morajo ob vsih velikih cesarskih in pa kantonskih (okrajnih) cestah zdravega drevja zasaditi; če ne, bojo kaznovane. — Iz Banata se piše, da je pšenični pridelk sreden, sem ter tje tudi slab; v zernji je letošnja pšenica slabeja od lanske, ktero tudi dražje plačujejo; stara pšenica se derží po 5 fl. do 5 fl. 45 kr., nova 4 in pol do 5 fl., jećmen po 1 fl. 36 do 43 kr., oves po 1 fl. 48 kr., koruza naj lepša po 2 fl. 36 do 48 kr., proso po 2 in pol do 3 fl., ogeršica po 7 in pol fl. austrij. vagán. — Iz Krima je oznanil knez Goršakov, „da 27. dan unega mesca je začel sovražnik strašno bombe metati skoz 3 ure in pol na terdnjavo Nr. 4, — ravno tako krepko smo jih pa tudi mi metali na sovražnika. — Omer-paša gré v Krim nazaj in ostane višji poveljnik. — Mesca junija je šlo za francozko armado v Krim: 9151 kónj, 947 mul, 30 bivolov, 7374 volov, 6800 koštrunov, 4904 centov suhára (Zwieback), 6531 c. moke, 2232 c. slaníne, 515 c. kave, 1000 c. cukra, 579 c. rajža, 23.421 bokalov raznega vina, 400 kišt žganja, 13.807 bokalov ruma, 52.705 centov jećmena, 26.612 c. sená, 1000 slamnic, 25.000 odej itd. Koliko stroškov prizadene pač ta vojska! — Francozi in Angleži imajo v zahodnjem morji 101 vojnih bark s 2506 topovi. — General Lüders je dobil povelje, naj svoj glavni stan prestavi iz Kiševeva v Odeso. — Spet se govorí, da so Rusi Kars prijeli; pa prav gotovega se iz azijatiške vojske nič ne zvé. — C. k. glavna pomorska oblastnija je zvedila, da za tisto kugo okoli Valone (v turški Albanii) je nekaj ljudí pomerlo pa tudi živine pocepalo; ako je to res (kar se bo kmalo zvedilo), ondašnja bolezen ni „černa turška kuga“, ampak le vrančni prisad (čerm); ta pa ni za druge dežele tako nevaren. — Od dveh druzih nesreč pa imamo povedati, ki naj bote svarílo: ena se je primerila v Londonu, kjer je kuharca v neki gosposki hiši po nevednosti vzela smerdljivca (gefl. Schierling) namesto peteršilja za kuho in zavdala tako 11 oseb tiste družine in sama sebe; — druga nesreča pa se je primerila v Topolu na Českem po strupenih gobah, ki jih je mati sama nabrala, in moža, 2 otroka in sebe zavdala tudi iz nevednosti. — V Heiligenstadt-u blizo Dunaja kozlja neka ženska že več dní — kakor pravijo — majhne kebre; pila je pred nekimi tedni ponoči iz hišnega vodnjaka vodo in kmalo se ji je začelo vzdigovati; dozdaj je nek že izmetala 43 kebrov, — ali so res kebri, bo še le preiskava zvedenih mož učila. — Tri francozke misijonarje je divji narod Batašov v Oceanii, od kterega smo unidan v „Novicah“ govorili, nedavnej umoril in jih o slovesnem obedu snedel!

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.